

Ο Μύθος του ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ
και
Η «ΕΝΤΡΟΠΙΑ» στη Φυσική
✧✧✧

Πρόκειται για μύθο πλατωνικό, από αυτούς που συχνά στεφανώνουν ή σφραγίζουν διαλόγους του Πλάτωνα. Και ας έχει το λόγο αυτή τη φορά ο μεγάλος μας φιλόσοφος: ο ποιητής και φιλόσοφος, που αληθινά φιλοσοφεί, αλλά και μυθολογεί επίσης. Ο ΜΥΘΟΣ στον Πλάτωνα συμπληρώνει λειτουργικά τον ΛΟΓΟ. Όπως έλεγε ο καλός δάσκαλός μας στα πλατωνικά, θα το θυμούνται οι παλαιότεροι, ο Ι.Ν. Θεοδωρακόπουλος: «ο μύθος εδώ είναι ο ανασασμός του λόγου». Είναι σαν να έρχεται να μας τραγουδήσει ό,τι δεν χώρεσε, δεν χωράει να λεχθεί. Έτσι το κατάλαβα.

Ο διάλογος που επιγράφεται ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ γράφτηκε λίγο μετά το 365 π.Χ., πάντως μετά την επιστροφή του Πλάτωνα από το πρώτο ταξίδι του στην Ιταλία. Στο έργο αυτό έχει κατατεθεί πολύ φορτίο αγανάκτησης από την εμπειρία της ζωής κοντά στον τύραννο των Συρακουσών Διονύσιο τον Α'. Ο Πλάτων δεν φαίνεται τώρα διατεθειμένος να υποστηρίξει το πρότυπο ενός φιλόσοφου ηγέτη και το ενδιαφέρον του για την πολιτεία και το πολίτευμα έχει εκπέσει σε απογοήτευση, ενώ βασικά στοιχεία του πολιτικού του σχεδιασμού απορρίπτονται ή αναθεωρούνται. Στην αναζήτησή του για τον ιδανικό τύπο του πολιτικού ηγέτη εφαρμόζει μακρές αναλύσεις δεξιοτήτων και αρετών με τη μέθοδο των 'διαιρέσεων' και 'συναγωγών', που προεκτείνεται με την προσφυγή στον μύθο. Ο μύθος γίνεται πια στοιχείο της μεθόδου και αναπτύσσεται με στόχο να ενισχύσει τη διεξαγωγή της αναζήτησης και να συντείνει προς την ευστοχία και την αποτελεσματικότητά της.

Ο μύθος του Πολιτικού, σε σύγκριση με άλλους είναι ίσως ο λιγότερο ερμηνευμένος από καθαυτό φιλοσοφική άποψη. Αλλά καλύπτει, με παραλλαγές ή τμήματά του, ένα μεγάλο κύκλο λογοτεχνικής και μυθολογικής γραμματείας, που ανατρέχει σε πρωτόλειες προελληνικές απαρχές. Ο Πλάτων θέλει να έχει ο μύθος του πολυσήμαντη μορφή και συνθέτει τα στοιχεία της από διάφορες ξεχωριστές πηγές. Θα τις διακρίνουμε από την αρχή του αποσπάσμάτος μας. Τη συλλογή πηγών ακολουθεί ευθύς το κεφαλαιώδες, το κύριο μέρος του μύθου, που είναι η περιγραφή του κύκλου με την αέναη διπλή κίνηση του σύμπαντος, μια εμπρός, μια ανάστροφα, εναλλάξ, με σύνδρομες διαδοχικές φάσεις καταστροφών και ανασυντάξεων. Σύλληψη μεγάλης πνοής, δυναμική απεικόνιση άρτια στις λεπτομέρειες. Είναι κείμενο που αξίζει πράγματι να το απολαύσει κανείς.

Μια αρχέγονη παραλλαγή αυτού του μύθου, που γενικά θεωρείται πυθαγόρειας προέλευσης, ευδοκμεί από τα αμέσως κατοπινά κιόλας χρόνια, με τους Στωικούς, όπως πιστεύεται. Αλλά πιο χαρακτηριστικά επαναπροβάλλει στη Δύση τα νεότερα χρόνια και αποσπά το ιδιαίτερο ενδιαφέρον φιλοσόφων, όπως ο Σπινόζα τον 17^ο ή ο Σόπενχάουερ και ο Νίτσε τον 18^ο και 19^ο αιώνα, με τον

τίτλο «Μύθος τής αιώνιας επιστροφής». Αξιοποιείται επίσης και από συγγραφείς ποικίλων αποκλίσεων, όπως ο Ρουμάνος Μίρτσεα Eliade. Τέλος, επανακτά τη φιλοσοφική του σπουδαιότητα στις πρωτοποριακές αναζητήσεις ερευνητών και θεωρητικών τής νεότερης φυσικής. Τα έργα τους επικεντρώνονται στην έννοια της *εντροπίας* (*entropy*) και στο πρόβλημα για την αντιστρεψιμότητα [ή μη ...] τού χρόνου ή για το *βέλος του χρόνου* (*the arrow of time*), με τους Clausius, Carnot, τον μεγάλο Boltzmann από το ένα μέρος και με τον Ernst Mach ή τον Karl Popper από το άλλο και με ακραία επέκταση στη *θεωρία των πληροφοριών* (και την *αρνητική εντροπία* [*negentropy*]) των Szillard και Brillouin, ως τον εικοστό αιώνα. Κριτικά συμμετέχουν άλλοι σπουδαίοι, ο Schrödinger, ο Einstein και μια πλειάδα γύρω απ' αυτούς.

Είναι δύσκολο να κατανοηθεί όλος αυτός ο προβληματισμός από μη καταρτισμένους στη Φυσική, ενώ αρκετά δύσκολο είναι και για τον Φυσικό να μας επεξηγήσει τόσες εξειδικευμένες έννοιες με την τεχνική γλώσσα τής επιστήμης του. Έχουμε όμως την ευκαιρία να επωφεληθούμε από τον φαινό λόγο τού Πλάτωνα, που με προσεκτικό διάβασμα θα μας φέρει πολύ κοντά στον πυρήνα των εντελώς συναφών νοημάτων, όπως άνετα πριν από εικοσιπέντε αιώνες τα συνέλαβε.

(Η παρουσίαση του Μύθου εδώ είναι δίστηλη: το αρχαίο κείμενο είναι αριστερά, όπως παραδίδεται από την έκδοση J. Bernet τής Οξφόρδης, και στα δεξιά, αντικριστά, η καλά δοκιμασμένη νεοελληνική μας απόδοση. Στο αριστερό περιθώριο μπορείτε να παρακολουθείτε την καθιερωμένη αρίθμηση σελίδων και στίχων τού κειμένου. Απολαύστε το.

Πλάτωνος Πολιτικός
Απόσπασμα 268d5- 274e4
⋈⋈

Κείμενο

Νεοελληνική απόδοση

268d5 ΞΕ.– Πάλιν τοίνυν ἐξ ἄλλης ἀρχῆς δεῖ
καθ’ ἐτέραν ὁδὸν πορευθῆναί τινα.
ΝΕ. ΣΩ.– Ποίαν δῆ;
ΞΕ.– Σχεδὸν παιδιὰν ἐγκερασάμενους·
συχνῶ γὰρ μέρει δεῖ μεγάλου μύθου
προσchrήσασθαι, καὶ τὸ λοιπὸν δῆ,
καθάπερ ἐν τοῖς πρόσθεν, μέρος αἰ
μέρους ἀφαιρουμένους, ἐπ’ ἄκρον
ἐ1 ἀφικνεῖσθαι τὸ ζητούμενον. Οὐκοῦν χρή;
ΝΕ. ΣΩ.– Πάνυ μὲν οὖν.
ΞΕ.– Ἀλλὰ δὴ τῷ μύθῳ μου πάνυ πρόσεχε
e5 τὸν νοῦν, καθάπερ οἱ παῖδες· πάντως οὐ
πολλὰ ἐκφεύγεις παιδιὰς ἔτη.
ΝΕ. ΣΩ.– Λέγοις ἄν.
ΞΕ.– Ἦν τοίνυν καὶ ἔτι ἔσται τῶν πάλαι
λεχθέντων πολλά τε ἄλλα καὶ δὴ καὶ τὸ
e10 περὶ τὴν Ἀτρέως τε καὶ Θυέστου λεχθεῖ-
σαν ἔριν φάσμα. ἀκήκοας γὰρ καὶ
ἀπομνημονεύεις ὃ φασι γενέσθαι τότε.

ΞΕΝΟΣ –Πρέπει λοιπόν να ξαναπάρουμε τώρα το
δρόμο από την αρχή και να ακολουθήσουμε κάποια
διαφορετική πορεία.
ΝΕΩΤΕΡΟΣ ΣΩΚΡΑΤΗΣ –Ναι, αλλά ποια;
ΞΕ. –Να συνδυάσουμε κάτι σαν παιχνίδι. Θα
πρέπει αλήθεια να πάρουμε πολλά που θα μας
βοηθήσουν από κάποιον μεγάλο μύθο. Και για τα
υπόλοιπα ας εργαστούμε πάλι όπως και πριν. Να
απομονώνουμε δηλαδή τα διάφορα αυτά στοιχεία
το ένα από το άλλο κι έτσι ολοένα να
προσεγγίζουμε προς το τελικό ζητούμενο. Αυτό δεν
μας χρειάζεται;
ΝΕ. ΣΩ. –Ναι, πέρα για πέρα.
ΞΕ. –Και τώρα δώσε εσύ αδιάσπαστη την προσοχή
σου στον μύθο μου, σαν τα μικρά παιδιά. Άλλωστε
δεν απέχεις και πολλά χρόνια από την ηλικία των
παιχνιδιών.
ΝΕ. ΣΩ. –Εντάξει, μπορείς να ξεκινάς.
ΞΕ. –Από τα χρόνια, που λες, τα παλιά μάς έχουν
μείνει πλήθος ιστορίες και θα μένουν για καιρό
ακόμα. Ανάμεσα σε άλλες είναι κι αυτή με το
αλλόκοτο που συνέβη πάνω στη φιλονικία του
Ατρέα με τον Θυέστη. Ασφαλώς την έχεις ακούσει
και θα θυμάσαι βέβαια τι ακριβώς συνέβη, τότε,
κατά πώς λένε.

Comment [K1]: Η έρευνα για προσδιορισμό του ιδανικού ηγέτη που έγινε στα προηγούμενα δεν απέδωσε ικανοποιητικό αποτέλεσμα. Θα επαναληφθεί τώρα από νέα οδό αναζήτησης.

Comment [K2]: Υποδηλώνεται η χρήση της αφαιρετικής μεθόδου, που προχωρεί με διαδοχικές διαιρέσεις και συνδέσεις εννοιών.

Comment [K3]: Θα συλλεχθούν ενδιαφέροντα στοιχεία μυθολογίας.

- NE. ΣΩ. Τὸ περὶ τῆς χρυσῆς ἀρνὸς ἴσως σημείον φράζεις.
- 269a1 ΞΕ.– Οὐδαμῶς, ἀλλὰ τὸ περὶ τῆς μεταβολῆς δύσεώς τε καὶ ἀνατολῆς ἡλίου καὶ τῶν ἄλλων ἀστρῶν, ὥς ἄρα ὅθεν μὲν ἀνατέλλει νῦν εἰς τοῦτον τότε τὸν τόπον ἐδύετο, ἀνέτελλε δὲ ἐκ τοῦ ἐναντίου, τότε δὲ δὴ μαρτυρήσας ἄρα ὁ θεὸς Ἀτρεΐ μετέβαλεν αὐτὸ ἐπὶ τὸ νῦν σχῆμα.
- a5 NE. ΣΩ. – Λέγεται γὰρ οὖν δὴ καὶ τοῦτο. ΞΕ.– Καὶ μὴν γε αὐ καὶ τὴν γε βασιλείαν ἣν ἤρξε Κρόνος πολλῶν ἀκηκόαμεν.
- b1 NE. ΣΩ. – Πλείστων μὲν οὖν. ΞΕ.– Τί δέ; τὸ τοὺς ἔμπροσθεν φύεσθαι γηγενεῖς καὶ μὴ ἐξ ἀλλήλων γεννᾶσθαι; NE. ΣΩ. – Καὶ τοῦτο ἐν τῶν πάλαι λεχθέντων.
- b5 ΞΕ.– Ταῦτα τοῖνυν ἔστι μὲν σύμπαντα ἐκ ταυτοῦ πάθους, καὶ πρὸς τούτοις ἕτερα μυρία καὶ τούτων ἔτι θαυμαστότερα, διὰ δὲ χρόνου πλῆθος τὰ μὲν αὐτῶν ἀπέσβηκε, τὰ δὲ διεσπαρμένα εἰρηται χωρὶς ἕκαστα ἀπ’ ἀλλήλων. ὁ δ’ ἐστὶν πᾶσι τούτοις αἴτιον τὸ πάθος οὐδεὶς εἰρηκεν, νῦν δὲ δὴ λεκτέον· εἰς γὰρ τὴν τοῦ βασιλέως ἀπόδειξιν πρέψει ῥηθέν.
- c1 NE. ΣΩ. – Κάλιστ’ εἶπες καὶ λέγε μὴδὲν ἐλλείπων.

NE. ΣΩ. — Εννοεῖς ἴσως τὸ ἀλλόκοτο ἐκεῖνο με τὴν προβατῖνα τὴ χρυσή .

ΞΕ. — Ὅχι αὐτό· τὸ ἄλλο, με τὸ ἀναποδογύρισμα δύσης καὶ ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου καὶ ὅλων τῶν ἀστρῶν ἀπὸ κεί τῶρα που ἀνατέλλει, ἐκεῖνη ἡ μεριά τάχα ἦταν ἡ δύση. Κι ἡ ἀνατολή γινάταν ἀπὸ τὴν ἄλλη, ἀνάποδα. Καὶ πῶς τότε ἴσα ἴσα ὁ θεός, ὡς ἐγγύηση γιὰ νὰ πείσει τὸν Ἀτρεῖ, τὰ γύρισε σ’ αὐτὸ τὸ τῶρινό σύστημα.

NE. ΣΩ. —Α, ναι. Εἶναι καὶ αὐτὸ βέβαια στὴν ἴδια ἱστορία.

ΞΕ. —Εἶναι ὅμως καὶ μιὰ ἄλλη, που μιλάει γιὰ τὴν περίοδο τῆς βασιλείας τοῦ Κρόνου. Ασφαλῶς τὴν ἔχουμε ἀκούσει καὶ αὐτή. Κι ἀπὸ πολλὰς μεριῆς μάλιστα.

NE. ΣΩ. —Οὐ, ἀπὸ πάρα πολλὰς, εἰν’ ἀλήθεια.

ΞΕ. —Ἡ ἐκεῖνη ἡ ἄλλη πάλι, τί σου λέει; Νὰ φυτρῶνουν οἱ πρωτινοὶ ἄνθρωποι ἀπὸ τὴ γῆ καὶ ὅχι νὰ γεννιοῦνται ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλο;

NE. ΣΩ. —Ναι βέβαια· εἶναι καὶ αὐτή, μιὰ ἀπὸ κείνες τὶς ἱστορίες τὶς παλιές.

ΞΕ. —Ε, λοιπόν, ὅσα μας λένε αὐτές οἱ ἱστορίες ξεκινᾶνε ἀπὸ **μία** περιπέτεια, ἀπὸ τὴν ἴδια ὅλα. Υπάρχουν ἄλλωστε ἔξω ἀπὸ αὐτὰ καὶ ἄλλα πάρα πολλὰ καὶ ἀκόμα πιο καταπληκτικά. Μόνο που με τὸ πέρασμα τοῦ καιροῦ τὸ ἀμέτρητο κάποια ἀπ’ αὐτὰ ἔχουν σβηστεῖ τελείως καὶ κάποια πάλι ἔχουν μείνει διάσπαρτα καὶ ἱστοροῦνται ξεκομμένα τὸ ἓνα ἀπὸ τὸ ἄλλο. Ἔτσι ὅμως κανεὶς δὲν βρέθηκε νὰ μας διηγηθεῖ ἐκεῖνη τὴν περιπέτεια που ἐγίνε αἰτία γιὰ ὅλα αὐτὰ. Ε, καιρὸς λοιπόν νὰ τὴν ἱστορήσουμε τώρα. Ἡ ἐξιτόρησή της ἀκριβῶς θὰ μας δώσει ὅ,τι πρέπει γιὰ τὸν ἀρτίο προσδιορισμὸ τοῦ ηγεμόνα.

NE. ΣΩ. —Ὡραῖος ὁ λόγος σου! Συνέχισε καὶ μὴ σταματᾶς καθόλου.

Comment [K4]: Υπήρχε ἡ ἀντίληψη στοὺς Ἀθηναίους ὅτι ἡ καταγωγή τους ἦταν κατ’ ἐυθείαν ἀπὸ τὴ γῆ τῆς Ἀττικῆς: «αὐτοχθονισμός».

- c 5 ΞΕ.– Ακούεις ἄν. τὸ γὰρ πᾶν τόδε τοτὲ μὲν αὐτὸς ὁ θεὸς συμποδηγεῖ πορευόμενον καὶ συγκυκλεῖ, τοτὲ δὲ ἀνήκεν, ὅταν αἱ περίοδοι τοῦ προσήκοντος αὐτῷ μέτρον εἰλήφωσιν ἤδη χρόνου, τὸ δὲ πάλιν αὐτόματον εἰς τᾶναντία περιάγεται, ζῶον ὃν καὶ φρόνησιν εἰληχὸς ἐκ τοῦ συναρμόσαντος αὐτὸ κατ' ἀρχάς. τοῦτο δὲ αὐτῷ τὸ ἀνάπαλιν ἵεναι διὰ τὸδ' ἐξ ἀνάγκης ἔμφυτον γέγονε.
- d1 ΝΕ. ΣΩ. – Διὰ τὸ ποῖον δῆ;
- d5 ΞΕ.– Τὸ κατὰ ταῦτα καὶ ὡσαύτως ἔχειν αἰεὶ καὶ ταῦτόν εἶναι τοῖς πάντων θειοτάτοις προσήκει μόνους, σώματος δὲ φύσις οὐ ταύτης τῆς τάξεως, ὃν δὲ οὐρανὸν καὶ κόσμον ἐπωνομάκαμεν, πολλῶν μὲν καὶ μακαρίων παρὰ τοῦ γεννήσαντος μετείληφεν, ἀτὰρ οὖν δὴ κεκοινώνηκε γέ καὶ σώματος· ὅθεν αὐτῷ μεταβολῆς ἀμοίρῳ γίνεσθαι διὰ παντός ἀδύνατον, κατὰ δυνάμιν γε μὴν ὅτι μάλιστα ἐν τῷ αὐτῷ κατὰ ταῦτα μίαν φορὰν κινεῖται. διὸ τὴν ἀνακύκλησιν εἴληχεν, ὅτι σμικροτάτην τῆς αὐτοῦ κινήσεως παράλλαξιν. αὐτὸ δὲ ἑαυτὸ στρέφειν αἰεὶ σχεδὸν οὐδενὶ δυνατόν
- e1 πλὴν τῷ τῶν κινουμένων αὐ πάντωντων ἡγουμένῳ· κινεῖν δὲ τούτῳ τοτὲ μὲν ἄλλως, αὐθις δὲ ἐναντίως οὐ θέμις, ἐκ πάντων δὴ τούτων τὸν κόσμον μήτε αὐτὸν χρὴ φάναι στρέφειν ἑαυτὸν αἰεὶ
- e5

ΞΕ.—Με παρακολουθεῖς, ἀν θέλεις. Τὸ σύμπαν, αὐτὸ ἐδῶ, ξέρεις· ὁ θεὸς εἶναι φορές που το προωθεῖ ὁ ἴδιος στὴν πορεία του καὶ το κινεῖ μαζί του κυκλικά. Κι εἶναι φορές πάλι που το ἔχει ἀφημένο μοναχό του. Αὐτὸ συμβαίνει ὅταν τὰ περιοδικὰ γυρίσματα τοῦ χρόνου, που ὀρίστηκαν γιὰ τὸ σύμπαν, ἔχουν συμπληρώσει τὸ κανονικὸ τους μέτρο, ὁπότε τὸ σύμπαν αὐτόματα, με δική του παλινδρόμηση, ἀρχίζει νὰ περιστρέφεται τ' ἀνὰποδα. Βλέπεις, πλάσμα εἶναι ζωντανό καὶ προικισμένο με φρόνηση ἀπὸ αὐτόν που ἐξαρχῆς το συγκρότησε. Καὶ νὰ ποῖα εἶναι ἡ ἀναγκασία αἰτία, που ἀπὸ τὴ φύση του τὴν ἴδια τοῦ δόθηκε, νὰ ἐναλλάσσει παλινδρομικά τὴν πορεία του.

ΝΕ. ΣΩ. —Ποῖα εἶναι, λοιπόν;

ΞΕ. —Κοίτα, τὸ νὰ μένει κάτι σταθερό στὴν ὑπαρξή του καὶ ἀμετάβλητο γιὰ πάντα καὶ ἴδια νὰ διατηρεῖ τὴν ταυτότητά του ἀνήκει μόνο στα πιο θεϊκά ἀπὸ ὅλα τὰ ὑπαρκτά. Τῶν σωμάτων ἡ φύση δὲν συγκαταλέγεται σ' αὐτὴ τὴν τάξη. Ἀλλὰ τὸ οὐράνιο σύστημα ἢ κοσμικὸ σύμπαν, ὅπως ἐπικράτησε νὰ τὸ ονομάζουμε, ἔχει ἀπὸ τὸν γεννήτορά του βέβαια τιμηθεῖ ὡς ἓνα βαθμὸ με πολλές καὶ θεσπέσιες ιδιότητες, ὁπωσδήποτε ὅμως μετέχει ταυτόχρονα καὶ στὴ σωματικὴ σύσταση. Κατὰ συνέπεια τοῦ εἶναι ἀδύνατο νὰ μένει ὁλοσδιόλου ἀμέτοχο ἀπὸ τὴ μοῖρα τῆς ἀλλαγῆς. Πράγματι κινεῖται, ἀλλὰ καὶ πάλι παραμένει ἀπὸ κάθε ἀποψη στὸ μέγιστο τῆς ταυτότητας, δηλαδὴ κινεῖται στὴν ἴδια θέση, με τὸν ἴδιο ρυθμό, καὶ μόνο σὲ μίαν κατεύθυνση. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ κλήρος που ἔλαχε στὸ κοσμικὸ σύμπαν εἶναι αὐτὸ τὸ παλίνδρομο κυκλογύρισμα, που ὅσο γίνεται ελάχιστα παραλλάζει ἀπὸ τὴν ἀμετάτρεπτη κίνηση. Κανονικά ὥστόσο δὲν ὑπάρχει σχεδὸν τίποτε που νὰ μπορεῖ νὰ περιστρέφει μόνο του τὸν εαυτό του γιὰ πάντα, με μίαν ἐξαιρέση πάλι κι ἐδῶ : ἐκεῖνο που διευθύνει τὰ πάντα ὅσα κινούνται. Οὔτε εἶναι θεμιτὸ νὰ δίνει κι αὐτὸ ἄλλη κίνηση τῇ μίᾳ φορὰ καὶ μετὰ ἀπὸ λίγο ἄλλη, ἀντίθετη. Ὡστε, σύμφωνα με ὅλα αὐτά, δὲν εἶναι πια σωστό νὰ λέμε οὔτε ὅτι τὸ κοσμικὸ σύμπαν μόνο του περιστρέφει τὸν εαυτό του παντοτινά

Comment [K5]: Εδῶ παρατάσσονται επιχειρήματα ἀπὸ τὴ μελέτη τῶν τότε παραδεκτῶν κανόνων τῆς κίνησης (α) σωμάτων καὶ (β) ἀσωμάτων, ὅπως θεωροῦσαν τὰ οὐράνια.

Comment [K6]: Κόσμημα, στολισμὸ θεωροῦσαν οἱ ἀρχαῖοι ὅλη τὴν κατασκευὴ τοῦ σύμπαντος.

Comment [K7]: Σὲ οὐράνια στοιχεῖα ἀποδίδονταν ἐνδιάμεσες ιδιότητες, μετὰξύ σωμάτων καὶ ἀσωμάτων.

Comment [K8]: Τελειότερη κατάσταση θεωροῦσαν τὴν ἀκίνησία. Δεύτερη ἔβλεπαν τὴν κυκλικὴ κίνηση, που λειτουργεῖ καὶ χωρὶς ἀλλαγὴ θέσης. Ἡ καθαυτὴ κίνηση σὲ τροχιά ἦταν ἡ πιο ἀνυπόληπτη.

Comment [K9]: Ἀντιβαίνει στὴ σοβαρότητα ἐνὸς θεοῦ

Comment [K10]: Εἶχαν ἰδέα ὅτι δὲν εὐοδώνεται τὸ αεικίνητον.

- 270a1 μῆτ' αὖ ὅλον ἀεὶ ὑπὸ θεοῦ στρέφεσθαι διττὰς καὶ ἐναντίας περιαγωγάς, μῆτ' αὖ δύο τινὲ θεῶ φρονοῦντε ἑαυτοῖς ἐναντία στρέφειν αὐτόν, ἀλλ' ὅπερ ἄρτι ἐρρήθη καὶ μόνον λοιπόν, τοτὲ μὲν ὑπ' ἄλλης συμποδηγεῖσθαι θείας αἰτίας, τὸ ζῆν πάλιν ἐπικτώμενον καὶ λαμβάνοντα ἀθανασίαν ἐπισκευαστήν παρὰ τοῦ δημιουργοῦ, τοτὲ δ' ὅταν ἀνεθῇ, δι' ἑαυτοῦ αὐτόν ἰέναι, κατὰ καιρὸν ἀφεθέντα τοιοῦτον, ὥστε ἀνάπαλιν πορεύεσθαι πολλὰς περιόδων μυριάδας διὰ δὴ τὸ μέγιστον ὄν καὶ ἰσορροπώτατον ἐπὶ μικροτάτου βαῖνον ποδὸς ἰέναι.
- b1 NE. ΣΩ.- Φαίνεται γοῦν δὴ καὶ μάλα εἰκότως εἰρησθαι πάνθ' ὅσα διελήλυθας. ΞΕ.- Λογισάμενοι δὴ συννοήσωμεν τὸ πάθος ἐκ τῶν νῦν λεχθέντων, ὃ πάντων ἔφαμεν εἶναι τῶν θαυμαστῶν αἰτίων, b5 ἔστι γὰρ οὖν δὴ τοῦτ' αὐτό.
NE. ΣΩ.- Τὸ ποῖον;
ΞΕ.- Τὸ τὴν τοῦ παντός φορὰν τοτὲ μὲν ἐφ' ἧ νῦν κυκλεῖται φέρεσθαι, τοτὲ δ' ἐπὶ τάναντία.
NE. ΣΩ.- Πῶς δὴ;
b10 ΞΕ.- Ταύτην τὴν μεταβολὴν ἡγεῖσθαι δεῖ c1 τῶν περὶ τὸν οὐρανὸν γιγνομένων τροπῶν πασῶν εἶναι μεγίστην καὶ τελεωτάτην τροπὴν.
NE. ΣΩ.- Ἔοικε γοῦν.
- οὔτε ἐπίσης, ὅτι περιστρέφεται αποκλειστικά ἀπὸ τοῦ θεοῦ συνέχεια κατὰ δύο περιφορὰς χωριστὲς καὶ ἀντίρροπες, οὔτε πάλι ὅτι τοῦ περιστρέφου τυχόν δύο θεοί, που ἔχουν ἀντίθετη μετὰ τοὺς διάνοια.
- Ἀλλ' ἀπομένει ἓνα καὶ μόνον, ἐκεῖνο που εἶπαμε πιο πρὶν, ὅτι τὸ κοσμικὸ σύμπαν ἄλλοτε πορεύεται ὀδηγούμενο ἀπὸ αλλοῦ, ἀπὸ κάποια αἰτία θεϊκή; καὶ τότε ξαναποκτὰ ἄλλη μιὰ φορὰ τὴ ζωὴ, καὶ δέχεται ἀπὸ τὸν δημιουργὸ ἀναπληρωματικὴ ἀθανασία.
- Κι ἄλλοτε, ὅταν ἀφεθῇ στὸν ἑαυτό του, τραβάει τὸ δρόμο μόνον του :χειραφετημένο σε χρονικὴ ἀκριβῶς στιγμὴ τέτοια, ὥστε νὰ συνεχίζει τὴν ἀνάστροφη πορεία του γιὰ πολλὰς μυριάδες περιοδικὲς περιδινήσεις.
- Ἀφοῦ λόγῳ τοῦ τεράστιου μεγέθους καὶ τῆς ἰσόρροπης κατασκευῆς του θὰ μπορεῖ νὰ τρέχει πατώντας καὶ στὸ πιο μηδαμινὸ ἀντιστήριγμα.
- NE. ΣΩ. -Ε, λοιπόν, πάρα πολὺ εὐλόγα δείχνουν ὅτι τα εἶπες ὅλα αὐτὰ που περιέγραψες.
- ΞΕ. -Βασισμένοι τότε στὴ λογικὴ ας συλλάβουμε, κάτω ἀπὸ αὐτὰ που ἐκθέσαμε ὡς ἐδῶ, τὴν περιπέτεια που λέγαμε ὅτι υπῆρχε τὸ αἴτιο γιὰ ὅλα τα ἀνεξήγητα.
- Καὶ τελικὰ νὰ ποιο εἶναι αὐτό.
- NE. ΣΩ. -Ποιο εἶναι;
- ΞΕ. -Τὸ ὅτι ἀκριβῶς ἡ κίνησις τοῦ σύμπαντος ἄλλοτε ἀκολουθεῖ τὴν κυκλικὴν φορὰν που ἔχει τώρα κι ἄλλοτε τὴν ἀντίθετη.
- NE. ΣΩ. -Ε, καὶ πῶς;
- ΞΕ. -Θα πρέπει νὰ το ἀποδεχτοῦμε, ὅτι τὸ ἀναποδογύρισμα αὐτό εἶναι ἡ πιο ἐκτεταμένη μεταβολὴ καὶ ἡ καθολικότερη ἀπὸ ὅλες τὶς μεταβολές που συμβαίνουν στὸ οὐράνιο σύστημα.
- NE. ΣΩ. -Δίκιο ἔχεις.

Comment [K11]: Δυϊκὸς ἀριθμὸς

Comment [K12]: Δυϊστικές ἀντιλήψεις δὲν υιοθετοῦσαν οἱ Ἕλληνες.

Comment [K13]: Τὸ συμπέρασμα ἀπορρέει με τὴ μέθοδο τοῦ ἀποκλεισμοῦ τῶν ἀπίθανων.

Comment [K14]: Προσέξτε ἀντίληψη: χορήγηση ἀθανασίας.

Comment [K17]: Ὅπως ἰσόρροπα στρέφεται καὶ ἡ πιο βαρεῖα σβούρα στηριγμένη στὴν κωνικὴ βάση τῆς.

Comment [K15]: Με τὴ λογικὴ θὰ ἀναδειχθεῖ τὸ κοινὸ αἴτιο ...

Comment [K16]: Τονίζεται ὅτι ὡστόσο ἡ κίνησις εἶναι διπλή, ἐναλλακτικά.

c 5 ΞΕ.– Μεγίστας τοίνυν καὶ μεταβολὰς
 χορῇ νομίζειν γίνεσθαι τότε τοῖς ἐντὸς
 ἡμῖν οἰκοῦσιν αὐτοῦ.

NE. ΣΩ.– Καὶ τοῦτο εἰκός.

ΞΕ.– Μεταβολὰς δὲ μεγάλας καὶ πολλὰς
 καὶ παντοίας συμφερομένας ἄρ' οὐκ
 ἴσμεν τὴν τῶν ζώων φύσιν ὅτι χαλεπῶς
 ἀνέχεται;

c10 NE. ΣΩ.– Πῶς δ' οὐ;

ΞΕ.– Φθοραὶ τοίνυν ἐξ ἀνάγκης τότε
 μέγιστα συμβαίνουνσι τῶν τε ἄλλων
 ζώων, καὶ δὴ καὶ τὸ τῶν ἀνθρώπων
 γένος ὀλίγον τι περιλείπεται περὶ δὲ
 τούτους ἄλλα τε παθήματα πολλὰ καὶ
 θαυμαστὰ καὶ καινὰ συμπίπτει, μέγι-
 στον δὲ τόδε καὶ συνεπόμενον τῇ τοῦ
 παντὸς ἀνειλίξει τότε, ὅταν ἡ τῆς νῦν
 καθεστηκυίας ἐναντία γίγνηται τροπή.

d5 NE. ΣΩ.– Τὸ ποῖον;

ΞΕ.– Ἦν ἡλικίαν ἕκαστον εἶχε τῶν
 ζώων, αὕτη πρῶτον μὲν ἔσθη πάντων,
 καὶ ἐπαύσατο πᾶν ὅσον ἦν θνητὸν ἐπὶ
 τὸ γεραίτερον ἰδεῖν πορευόμενον, μετα-

e1 βάλλον δὲ πάλιν ἐπὶ τὸνναντίον οἶον
 νεώτερον καὶ ἀπαλώτερον ἐφύετο· καὶ
 τῶν μὲν πρεσβυτέρων αἱ λευκαὶ τρίχες
 ἐμελαίνοντο, τῶν δ' αὖ γεννειῶντων αἱ
 παρειαὶ λεαινόμεναι πάλιν ἐπὶ τὴν παρ-
 ελθοῦσαν ὥραν ἕκαστον καθίστασαν

ΞΕ. –Χρειάζεται κιόλας να πιστέψουμε ὅτι και για
 μας που ζοῦμε μέσα σ' αὐτό επέρχονται τον ἴδιο
 καιρό ανατροπές πολύ μεγάλης κλίμακας.

NE. ΣΩ. –Σωστό κι αὐτό.

ΞΕ. –Και μήπως δεν το ξέρουμε ὅτι των ἐμβίων η
 φύση ἀντέχει δύσκολα τις πολυποικίλες και
 πολυάριθμες και μεγάλης κλίμακας ανατροπές, ὅταν
 συμπίπτουν ὅλες μαζί;

NE. ΣΩ. –Πῶς δεν το ξέρουμε.

ΞΕ. –Σ' αυτές λοιπόν τις περιπτώσεις και στα ἄλλα
 ἐμβία συντρέχουν αναγκαστικά τεράστιες καταστρο-
 φές, ἀλλὰ κυρίως το ἀνθρώπινο εἶδος ἀπομένει τότε
 ἀποδεκατισμένο. Εκτός ἀπὸ ἄλλα πολλὰ
 ἐκπληκτικά και ἀπροσδόκητα δεινὰ, που
 συσσωρεύονται στους ἀνθρώπους,

ένα εἶναι προπάντων το πιο σημαντικό και ἄμεσο
 ἐπακόλουθο της ἀναταραχῆς του σύμπαντος, ὅταν
 ἀπὸ κάποια χρονική στιγμή κι ὕστερα επέρχεται η
 ἀντίθετη φάση μεταβολῶν ἀπὸ αὐτή που ἰσχύει
 τώρα.

NE. ΣΩ. –Και ποιο εἶναι αὐτό;

ΞΕ. –Πρώτα πρώτα, η ἀνάπτυξη ὅλων των ἐμβίων,
 σε ὅποια ἡλικία βρέθηκε κάθε πλάσμα, σταμάτησε
 ἀπὸτομα.

Και οτιδήποτε θνητὸ υπήρχε δεν ἐβλεπες πια να
 γερνάει ἄλλο, ἀλλὰ ἐπαίρναν ὅλα να ἀλλάζουν
 πάλι κατὰ τον ἀντίστροφο τρόπο, σαν να τα
 φτιάχνει η φύση ὅλο και πιο νέα και πιο τρυφερά.

Και των γεροντότερων τα ἄσπρα μαλλιά μαύριζαν
 και των γενειοφόρων νέων τα μάγουλα ἔχαναν το
 τρίχωμά τους και ξανάδειχναν τον καθένα στην
 πιο νεανική ὄψη του

Comment [K18]: ἡμῖν, τοῖς οἰκοῦσιν
 ἐντὸς αὐτοῦ: οἱ ἐπιπτώσεις των
 διαταραχῶν τοῦ περιβάλλοντος στην
 ἐπίγεια ζωή.

Comment [K19]: Πιο ευαίσθητος
 στις μεταπτώσεις ὁ ἀνθρώπος.

Comment [K20]: Η πιο τραγικὴ
 συνέπεια. Η ἀνάπτυξη σταματᾷ
 πρώτα, και

Comment [K21]: ... ἐπειτα
 μετατρέπεται στο ἀντίστροφο:
 Η γέννηση σε φθορά,
 η γήρανση σε νεαροποίηση κτλ.

Comment [K22]: Δεν μπορεί να μη
 ἐκπλαγεῖ κανεὶς: Περιγραφή ἀμίμητη

e5 τῶν δὲ ἡβώντων τὰ σώματα λεαινόμενα καὶ σμικρότερα καθ' ἡμέραν καὶ νύκτα ἐκάστην γιγνόμενα πάλιν εἰς τὴν τοῦ νεογενοῦς παιδὸς φύσιν ἀπῆει, κατὰ τε τὴν **ψυχὴν** καὶ κατὰ τὸ σῶμα ἀφομοιούμενα· τὸ δ' ἐνεῦθεν ἤδη μαραινόμενα κομιδῇ τὸ πάμπαν ἐξηφανίζετο. τῶν δ' αὖ βιαίως τελευτώντων ἐν τῷ τότε χρόνῳ τὸ τοῦ νεκροῦ σῶμα τὰ αὐτὰ ταῦτα παθήματα διὰ τάχους πάσχον

e10 271a1 ἄδηλον ἐν ὀλίγαις ἡμέραις διεφθείρετο. ΝΕ. ΣΩ.– Γένεσις δὲ δὴ τίς τὸτ' ἦν, ὧ ξέने, ζῶων, καὶ τίνα τρόπον ἐξ ἀλλήλων ἐγεννῶντο;

a5 ΞΕ.– Δῆλον, ὦ Σώκратες, ὅτι τὸ μὲν ἐξ ἀλλήλων οὐκ ἦν ἐν τῇ τότε φύσει γεννώμενον, **τὸ δὲ γηγενὲς** εἶναί ποτε γένος λεχθὲν τοῦτ' ἦν τὸ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐκ γῆς πάλιν ἀναστρεφόμενον, **ἀπεμνημονεύετο** δὲ ὑπὸ τῶν ἡμετέρων προγόνων τῶν πρώτων, οἱ τελευτῶσι μὲν τῇ προτέρᾳ περιφορᾷ τὸν ἐξῆς χρόνον **ἐγειτόνουν**, τῆσδε δὲ κατ' ἀρχὰς ἐφύοντο· τούτων γὰρ οὗτοι κήρυκες ἐγένονθ' ἡμῖν τῶν λόγων, οἱ νῦν ὑπὸ πολλῶν οὐκ ὀρθῶς ἀπιστοῦνται. τὸ γὰρ ἐντεῦθεν οἶμαι χρῆ συννοεῖν.

b1

καὶ τῶν εφήβων τὰ σώματα ἔχοναν τὴν τραχύτητα που εἶχαν καὶ μικραίνοντας σιγὰ σιγὰ μέρα καὶ νύχτα κατέληγαν πάλιν στὴ φυσικὴ κατάσταση νεογέννητου παιδιοῦ.

Βέβαια ὅμοια πορεία ακολουθοῦσαν καὶ στὴν ψυχικὴ, ὅπως καὶ στὴ σωματικὴ τους διάπλαση.

Κι ἀπὸ ἐκεῖ καὶ πέρα πια ὅλο καὶ περισσότερο ζάρωναν, ὥσπου εξαφανίζονταν ολότελα.

Ακόμα καὶ τὸ νεκρὸ σῶμα πάλι ὅσων θανατώθηκαν βίαια ἐκείνη τὴν περίοδο, περνοῦσε με ταχύ ρυθμὸ ἀπὸ τῆς ἰδίας ἀκριβῶς ἀλλοιώσεις καὶ σὲ λίγες μέρες χανόταν ἀνεπαίσθητα

ΝΕ. ΣΩ. –Καὶ τὶ εἶδους γένεση ἐμβίων ὁμως υπήρχε τότε, ἀγαπητέ ξέने; Μὲ τὶ τρόπο ἀναπαράγονταν τὸ ἓνα ἀπὸ τὸ ἄλλο;

ΞΕ. –Αὐτονόητο εἶναι, Σωκράτη, ὅτι στὴ φυσικὴ κατάσταση τότε δὲν υπήρχε ἡ ἀναπαραγωγὴ ζώου ἀπὸ ζώο.

Ὅμως τὸ γένος, που εἶπαν ὅτι ἀπὸ τῆς γῆς κάποτε εἶχε τὴ γέννησή του, εἶναι αὐτὸ ἀκριβῶς που ἐκείνη τὴν περίοδο ξαναγύριζε μέσα ἀπὸ τὴ γῆ.

Καὶ οἱ πρώτοι πρόγονοι οἱ δικοὶ μας τὸ διατηροῦσαν ἀκόμα στὴ μνήμη τους. Αὐτοὶ γειτόνευσαν χρονικὰ με τὴν προηγούμενη περιφορὰ που τέλειωνε, ἀλλὰ ἡ φύτρα τους μεγάλωνε με τὸ ξεκίνημα τῆς τωρινῆς περιφορᾶς. Ἐγίναν ἔτσι καὶ μὴνυτές οἱ ἴδιοι, γιὰ νὰ διασωθοῦν ὡς ἐμᾶς αὐτὰ τὰ ἱστορήματα, που τώρα πολὺς κόσμος κάνει τὸ λάθος νὰ μὴ τὰ θεωρεῖ ἀξιόπιστα. Γιατὶ σωστὸ εἶναι νομίζω νὰ τὰ σκεφτόμαστε ἀλληλένδετα.

Comment [K23]: Ἡ ψυχὴ συνακολουθεῖ τὶς μεταβολὲς τοῦ σώματος

Comment [K24]: Ναι καὶ ἡ ἐπιστροφὴ στὴ γέννηση ἀπευθείας ἀπὸ τῆς γῆ (Αὐτοχθονισμός, εἶπαμε)

Comment [K25]: Κοιτάξτε, πῶς αἰτιολογεῖται ἡ ἀπὸ μνήμης μετάδοση τῶν πληροφοριῶν γιὰ ὅλα αὐτὰ. Καὶ θυμηθεῖτε: πληροφορία=ΑΡΝΗΤΙΚΗ ΕΝΤΡΟΠΙΑ (Νεγκεντροπία).

Comment [K26]: Ὅσοι ἔτυχε νὰ βρεθοῦν στο μεταίχμιο δύο ἀντίθετων περιστροφῶν **γείτόνευαν** με τοὺς τελευταίους τῆς προηγούμενης περιστροφῆς, (Νεοελληνικά καὶ ο Πλάτωνας!)

b5 ἐπόμενον γάρ ἐστι τῷ τοὺς πρεσβύτας
ἐπὶ τὴν τοῦ παιδὸς ἰέναι φύσιν, ἐκ τῶν
τετελευτηκότων αὐ, κειμένων δὲ ἐν γῇ,
πάλιν ἐκεῖ συνισταμένους καὶ ἀναβιω-
σκομένους, ἔπεσθαι τῇ τροπῇ συνανα-
κυκλουμένης εἰς τὰναντία τῆς γενέ-
σεως, καὶ γηγενεῖς δὴ κατὰ τοῦτον τὸν
λόγον ἐξ ἀνάγκης φυομένους, οὕτως
c1 ἔχειν τοῦνομα καὶ τὸν λόγον, ὅσους μὴ
θεὸς αὐτῶν εἰς ἄλλην μοῖραν ἐκόμισεν.
NE. ΣΩ.– Κομιδῇ μὲν οὖν τοῦτο γε
ἔπεται τοῖς ἔμπροσθεν. ἀλλὰ δὴ τὸν
βίον ὃν ἐπὶ τῆς Κρόνου φῆς εἶναι
δυνάμεως, πότερον
c 5 ἐν ἐκείναις ἦν ταῖς τροπαῖς ἢ ἐν ταῖσδε;
τὴν μὲν γὰρ τῶν ἄστρον τε καὶ ἡλίου
μεταβολὴν δηλὸν ὥς ἐν ἑκατέραις
συμπίπτει ταῖς τροπαῖς γίγνεσθαι.

ΞΕ.– Καλῶς τῷ λόγῳ συμπαρηκολού-
θηκας. ὁ δ' ἤρουν περὶ τοῦ πάντα αὐτόμα-
τα γίγνεσθαι τοῖς ἀνθρώποις, ἥκιστα τῆς
d1 νῦν ἐστὶ καθεστηκυίας φορᾶς, ἀλλ' ἦν
καὶ τοῦτο τῆς ἔμπροσθεν.

Επόμενο είναι δηλαδή, ὅπως οἱ ηλικιωμένοι ξαναγύ-
ρισαν στη φυσικὴ κατάσταση τοῦ παιδιοῦ, τὸ ἴδιο
καὶ κάποιοι, ἀπὸ ἐκεῖ που ἦταν πεθαμένοι καὶ
κείτονταν στὴ γῇ, νὰ ξανασυθέτονται ἐκεῖ κάτω καὶ
νὰ ξαναβγαίνουν στὴ ζωὴ, ἀκολουθώντας τὴν
πορεία τῆς μεταβολῆς, ὅπου καὶ ὁ κύκλος τῆς
γένεσης ξανάρχιζε τὴν ἀντίθετη περιστροφή. Καὶ
ὅπως με αὐτὴ τὴ λογικὴ φύονταν ἀναγκαστικά ὡς
γενιά τῆς γῆς, νὰ ἔχουν με τὴν ἴδια λογικὴ καὶ τὴν
ονομασίαν τοὺς 'γγεγενῆς', ὅσοι τουλάχιστον ἦταν
ἀπὸ αὐτοὺς που δὲν τοὺς μετέστησε ὁ θεὸς σὲ μιὰ
διαφορετικὴ μοῖρα.
NE. ΣΩ. –Αὐτὸ εἶναι ἀσφαλῶς τὸ συμπέρασμα που
ὡς τώρα ἀποκομίζουμε ἀπὸ τὰ παραπάνω. Ἐχουμε
ὅμως καὶ κάτι ἄλλο ἐκεῖνη τὴν περίοδο τοῦ βίου
που τὴ θεωρεῖς ἀλληλένδετη με τὴ βασιλεία τοῦ
Κρόνου· αὐτὴ ποὺ ἀνήκει, ἀλήθεια; Στὴν ἄλλη φάση
τῶν μεταβολῶν ἢ σ' αὐτὴν ἐδῶ τὴν τωρινή; Γιατί
πάντως εἶναι αὐτονόητο πὼς ἡ ἀναστροφή πορείας
τῶν ἀστρον καὶ βέβαια καὶ τοῦ ἡλίου εἶναι
παρεπόμενο νὰ συμβαίνει καὶ στὴ μία καὶ στὴν
ἄλλη ἀλλαγὴ κατεύθυνσης.
ΞΕ. –Πολύ ωραία παρακολούθησες τὴν πορεία τοῦ
λόγου μου. Ὅσο γι' αὐτὸ που με ρώτησες, δηλαδή
γιὰ τὴν ἐποχὴ που ὅλα τὰ χρήσιμα στοὺς ἀνθρώ-
πους ἀναπτύσσονταν αὐτόματα, καθόλου αὐτὴ δὲν
σχετίζεται με τὴν παρούσα κινητικὴ κατάσταση,
ἀλλὰ στὴν προηγούμενη ἀνήκει καὶ αὐτή.

Comment [K27]: Συνεχίζει τις περιγραφές ως τις τελικές λεπτομέρειες!

Comment [K28]: Υπήρχε και περίπτωση να αλλάξει η πορεία τῆς ὑπαρξῆς σου. Προνόμιο των πολὺ ἀξίων –καὶ ιδιαίτερα ἀγαπητῶν στοὺς θεοὺς.

Comment [K29]: Παρακολούθηστε τώρα τι ἐννοοῦσαν βασιλεία τοῦ Κρόνου.

Comment [K30]: Αξιολογείται ὁ προσεκτικὸς ἀκροατής. (Τεχνικὸς τρόπος διέγερσης τῆς δικῆς μας προσοχῆς).

d5 τότε γὰρ αὐτῆς πρῶτον τῆς κυκλήσεως ἤρχεν ἐπιμελούμενος ὅλης ὁ θεός, ὥς δ' αὖ κατὰ τόπους ταυτὸν τοῦτο, ὑπὸ θεῶν ἀρχόντων πάντ' ἦν τὰ τοῦ κόσμου μέρη διειλημμένα· καὶ δὴ καὶ τὰ ζῶα κατὰ γένη καὶ ἀγέλας οἷον νομῆς θεῖοι διειλήφεσαν δαίμονες, αὐτάρκης εἰς πάντα ἕκαστος ἐκάστοις ὧν οἷς αὐτὸς ἐνεμεν, ὥστε οὐτ' ἄγριον ἦν οὐδὲν οὔτε ἀλλήλων ἐδωδαί, πόλεμός τε οὐκ ἐνῆν οὐδὲ στάσις τὸ παράπαν· ἄλλα θ' ὅσα τῆς τοιαύτης ἐστὶ κατακοσμήσεως ἐπόμενα, μυρία ἂν εἴη λέγειν. τὸ δ' e5 οὖν τῶν ἀνθρώπων λεχθὲν αὐτομάτου πέρι βίου διὰ τὸ τοιόνδε εἴρηται. θεὸς ἐνεμεν αὐτοὺς αὐτὸς ἐπιστατῶν, καθάπερ νῦν ἄνθρωποι, ζῶον ὃν ἔτερον θειότερον, ἄλλα γένη φαυλότερα αὐτῶν νομεύουσι· νέμοντος δ' ἐκείνου πολιτεῖαι τε οὐκ 272a1 ἦσαν οὐδὲ κτήσεις γυναικῶν καὶ παιδῶν· ἐκ γῆς γὰρ ἀνεβίωσκοντο πάντες, οὐδὲν μεμνημένοι τῶν πρόσθεν· ἀλλὰ τὰ μὲν τοιαῦτα ἀπὴν πάντα, καρποὺς δὲ ἀφθόνους εἶχον ἀπὸ τε δενδρῶν καὶ πολλῆς ἄλλης ὕλης, οὐχ ὑπὸ γεωργίας φυομένους ἀλλ' αὐτομάτης a5 ἀναδιδούσης τῆς γῆς.

Γιατί εκείνη αλήθεια την κυκλική κίνηση εξουσίαζε πρώτα ο θεός και την είχε εξολοκλήρου στην επιστασία του, αλλά και τοπικά επίσης γινόταν το ίδιο : όλες οι περιοχές του κόσμου διακατέχονταν από άρχοντες θεούς. Μάλιστα και αυτά τα ζωντανά πλάσματα, χωριστά το κάθε είδος τους και την κάθε αγέλη, τα είχαν διαμοιρασμένα στην κυριαρχία τους θεϊκοί θα λέγαμε διαχειριστές, υπέρτερα όντα, και καθένας είχε πλήρη έλεγχο σε κάθε τομέα που διαχειριζόταν μόνος του.

Έτσι, ούτε αγρίμι υπήρχε πουθενά ούτε αλληλοσπαραγμοί μεταξύ ζώων. Πόλεμος ή ανταγωνιστική σύγκρουση δεν είχαν καμιά απολύτως θέση. Και πόσα ακόμα δεν θα 'χαμε να πούμε για τα μυρία επακόλουθα μιας τέτοιας κοσμικής διάταξης.

Να για ποιο λόγο έχει παραδοθεί λοιπόν η ιστορία που μιλάει για μια αυτόματη πορεία της ζωής των ανθρώπων.

Οικονόμος τους ήταν ο ίδιος ο θεός κι είχε την άμεση επιστασία τους. Ανάλογα με ό,τι κάνουν τώρα οι άνθρωποι, που σαν είδος ιδιαίτερο, σχετικά πιο θεϊκό, προστατεύουν στη βοσκή άλλα είδη ζώων κατώτερα τους.

Κι όσο εκείνος είχε την οικονομία των ανθρώπων, δεν υπήρχαν θεσμοί για συγκρότηση πολιτειών ούτε για να παίρνουν γυναίκες ή να κάνουν παιδιά. Γιατί έρχονταν στη ζωή επιστρέφοντας όλοι μέσα από τη γη και καθόλου δεν συντηρούσαν τη συνέχεια της μνήμης από τους παλαιότερους.

Όμως ενώ όλα τα στοιχεία αυτού του είδους ήταν ανύπαρκτα,, από το άλλο μέρος είχαν οι άνθρωποι και καρπούς δέντρων και άλλη πλούσια βλάστηση σε μεγάλη αφθονία, που η ανάπτυξή τους δεν οφειλόταν σε καλλιέργεια, παρά ήταν η αυτόματη καρποφορία της γης.

Comment [K31]: Ένας «ο θεός» για τον Πλάτωνα. Κι αλλού το ίδιο λέει. Αλλά υπάρχουν και υπαξιωματικοί στην ιεραρχία θεών.

Comment [K32]: Διακρίνουμε ένα σχήμα αυτοδιοίκησης;

Comment [K33]: Το παραδείσιο ήθος. Η πρωτοχριστιανική εκκλησία. Η αταξική κοινωνία. Αντίστοιχες ιδανικές αφετηρίες.

Comment [K34]: «θειότερο» υπονοεί ότι όλα είναι θεία, με διαβαθμίσεις: Ο θεός βόσκει τους ανθρώπους, οι άνθρωποι τα υπόλοιπα έμβια πλάσματα. Αναλογία.

Comment [K35]: Απορρίπτει εδώ την ΠΟΛΙΤΕΙΑ και το δικό του ομώνυμο έργο μαζί. Απαισιοδοξία και αγανάκτηση, όπως επισημάναμε.

Comment [K36]: Ακριβώς, η κτήση γυναικών και παιδών είναι σημαντικό θέμα στην πλατωνική ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

Comment [K37]: Πραγματικοί αυτόχθονες!. Με τον εικονιστικό του τρόπο ο Πλάτων συλλαμβάνει ως αισθητό γεγονός την αντιστροφή του ΧΡΟΝΟΥ. Το βέλος του χρόνου σαν να στρέφεται όχι στη φιλοσοφική/επιστημονική θεωρία, αλλά στη ζωσα πραγματικότητα.

b1 γυμνοὶ δὲ καὶ ἄστρωτοι **θυραυλοῦντες**
τὰ πολλὰ ἐνέμοντο· τὸ γὰρ τῶν ὥρων
αὐτοῖς ἄλυπον **ἐκέκρατο**, **μαλακάς** δὲ
εὐνὰς εἶχον ἀναφυομένης ἐκ γῆς **πόας**
ἀφθόνου. τὸν δὴ βίον, ὦ Σώκρατες,
ἀκούεις τὸν τῶν ἐπὶ Κρόνου· τόνδε δ' ὄν
λόγος ἐπὶ **Διὸς** εἶναι, τὸν νυνί, παρῶν
αὐτὸς ἦσθησαι· κρῖναι δ' αὐτοῖν τὸν
εὐδαιμονέστερον ἄρ' ἂν δύναίω τε καὶ
b5 ἐθελήσῃς·.
NE ΣΩ.– **Οὐδαμῶς**.
ΞΕ.– Βούλει δητὰ ἐγὼ σοι τρόπον τινὰ
διακρίνω;
NE. ΣΩ.– Πάνυ μὲν οὖν.
ΞΕ.– Εἰ μὲν τοίνυν οἱ τρόφιμοι τοῦ
Κρόνου, παρούσης αὐτοῖς οὕτω πολλῆς
σχολῆς καὶ δυνάμεως πρὸς τὸ μὴ μόνον
ἀνθρώποις ἀλλὰ καὶ θηρίοις
b10 δύνασθαι συγγίγνεσθαι, κατεχρῶντο
c1 τούτοις σύμπασιν ἐπὶ φιλοσοφίαν, μετὰ
τε θηρίων καὶ μετ' ἀλλήλων ὁμιλοῦντες,
καὶ πυνθανόμενοι παρὰ πάσης φύσεως
εἰ τινὰ τις ἰδίαν δύναμιν ἔχουσα ἦσθετό
τι διάφορον τῶν ἄλλων εἰς **συναγυρμόν**
φρονήσεως, εὐκριτον ὅτι τῶν νῦν οἱ
c 5 τότε μυρίῳ πρὸς εὐδαιμονίαν διέφερον·
εἰ δ' **ἐμπιμπλάμενοι** σίτων ἄδην καὶ
ποτῶν διελέγοντο πρὸς ἀλλήλους καὶ τὰ
d1 θηρία [μύθους] οἷα δὴ καὶ νῦν περὶ
αὐτῶν λέγονται, καὶ τοῦτο, ὥς γε κατὰ
τὴν ἐμὴν δόξαν ἀποφύγασθαι, καὶ μάλ'
εὐκριτον.

Και τα ἀπολάμβαναν τον περισσότερο καιρό έξω
στο ύπαιθρο, γυμνοὶ και χωρίς στρωσίδια. Γιατι οι
εναλλαγές των εποχῶν ἦταν ἔτσι συγκερασμένες,
ὥστε δεν τους προσξενούσαν δυσκολίες. Ἄλλωστε με
το ἀφθονο γρασίδι που φύτρωνε ἀπὸ το χῶμα
ἐβρισκαν τόπους ἀπαλούς για να πλαγιάζουν. Να
λοιπόν, Σωκράτη, ἀκουσες πῶς ἦταν η ζωή των
ἀνθρώπων την εποχή του Κρόνου. Ὅσο γι' αὐτή
που ἀνήκει στην εποχή, ὅπως λέμε, του Δία,
δηλαδή την τωρινή ζωή, τη ζεις κι εσύ κι ἔχεις ο
ἴδιος ἄμεση ἐμπειρία. Θὰ μπορούσες τώρα εσύ και
θα ἤθες να διακρίνεις ποια εἶναι ἀπὸ τις δύο η πιο
εὐτυχισμένη;
NE. ΣΩ. – Ἀποκλείεται.
ΞΕ. – Προτιμᾷς να σου **κάνω ἐγώ** τελικά τη
διάκριση με ἕνα δικό μου τρόπο;
NE. ΣΩ. – Και βέβαια.
ΞΕ. – Λοιπόν, μια πρώτη πιθανή ὑπόθεση εἶναι η
εξής: ὅτι οι ἀναθρεφτοὶ του Κρόνου, που ο
ελεῦθερος χρόνος τους ἦταν τόσο πολὺς και εἶχαν
ὅλη την ευχέρεια να συνομιλοῦν ὀχι με τους
συνανθρώπους τους μόνο ἀλλὰ **και με τα ζῶα**,
επωφελοῦνταν ἀπὸ ὅλα αὐτὰ τα πλεονεκτήματά
τους για ἐπιζήτηση ἀνώτερης σοφίας. Στενά
συνδέονταν και με τα ζῶα και μεταξύ τους και
ἀνίχνευαν πληροφόρηση ἀπὸ κάθε φυσικό
δημιούργημα, μήπως κανένα ἀπ' αὐτὰ, ἐξασκώντας
οποιαδήποτε ξεχωριστή δυνατότητά του, ἀναπτύξει
κάποια αἴσθηση ἀνώτερη ἀπὸ τα ἄλλα: κάτι που
θα τους κέντριζε να **ἀνυψώσουν** τη νοημοσύνη τους.
Ὅποτε, εὐκόλα προκύπτει η ἐκτίμηση ὅτι ἐκείνου
του καιροῦ οι ἀνθρώποι ξεπερνούσαν σε ευτυχία
μῦριες φορές τους τωρινούς.
Μια ἄλλη πιθανή ὑπόθεση εἶναι ὅτι ἐπικοινωνοῦσαν
με διάλογο μεταξύ τους και με τα ζῶα καλοχορ-
τασμένοι ἀπὸ φαγοπότι. Κάτι τέτοιο ταιριάζει
ἐπιτέλους και με ὅσα {μυθικά} λέγονται γι' αὐτοὺς
σήμερα. Ὅποτε κι ἀπὸ αὐτό, κατὰ τη δική μου
ἐντύπωση, ὅσο ἔχω λόγο να ἐκφραστώ, η ἐκτίμηση
μας πάλι βγαίνει, και πολὺ πολὺ εὐκόλα.

- Comment [K38]:** Στη γέννηση του Χριστοῦ ἀναφέρονται «ποιμένες ἀγραυλοῦντες» (Γλωσσική παρατήρηση).
- Comment [K39]:** Το κλίμα εὐκρατο
- Comment [K40]:** Η χλόη πλούσια και ἀπαλή! Ὅλα παραδείσια.
- Comment [K41]:** Αντιπαράθεση της εποχῆς τοῦ Κρόνου και της εποχῆς τοῦ Δία.
- Comment [K42]:** Γιατί παραιτεῖται τόσο κοφτά! Βαρειὰ η ευθύνη;
- Comment [K44]:** Α, να, γι' αὐτό. Ο Πλάτων ἠθελε να ἐξάρει αὐτή την αξιολογική ἐνέργεια και την ἐπιφύλαξε στον συνομιλητή με τον πιο πτεῦθυνο ρόλο στον διάλογο. (τη συγγραφική PERSONA του).
- Comment [K45]:** Ε, αὐτό εἶναι τελειῶς... πλατωνικό!
- Comment [K46]:** Θαυμάσια ἐννοια αὐτή: ἀνύψωση της νοημοσύνης μας". Ἀπὸ παντοῦ μπορεί να κερδίσει κανεὶς ἀνύψωση της νοημοσύνης. Παρατηρώντας το καθετί. Ἐτσι προόδευσε ο ἀρχέγονος ἀνθρώπος. Ο «ἀγαθὸς ἀγχιος», για να θυμηθοῦμε τον Ρουσό.
- Comment [K43]:** Η ἄλλη αἴσθηση της ευδαιμονίας. Πολὺ γνωστή στους καιροὺς μας. Πρόσχαρη κι ἀνέμελη. Ο Πλάτων, που θα τον ἐπληττε η ἐξάπλωσή της και στη δική του εποχή, προτίμησε να μη ἐκφέρει ἐδὼ κρίση

d5 όμως δ' οὖν ταῦτα μὲν ἀφῶμεν, ἕως ἂν
ἡμῖν μηνυτὴς τις ἱκανὸς φανῇ, ποτέρως
οἱ τότε τὰς ἐπιθυμίας εἶχον περὶ τε
ἐπιστημῶν καὶ τῆς τῶν λόγων χρείας· οὐ
δ' ἔνεκα τὸν μῦθον ἡγείραμεν, τοῦτο
λεκτέον, ἵνα τὸ μετὰ τοῦτο εἰς τὸ
πρόσθθεν περαιώμεν.
ἐπειδὴ γὰρ πάντων τούτων χρόνος
ἐτελεώθη καὶ μεταβολὴν
e1 ἔδει γίνεσθαι καὶ τὸ γήινον ἤδη πᾶν
ἀνήλωτο γένος, πάσας ἐκάστης τῆς
ψυχῆς τὰς γενέσεις, ὅσα ἦν ἐκάστη
προσταχθὲν τοσαῦτα εἰς γῆν σπέρματα
πεσούσης, τότε δὴ τοῦ παντός ὁ μὲν
κυβερνήτης, οἷον πηδαλίων οἶακος ἀφέ-
e5 μενος, εἰς τὴν αὐτοῦ περιωπὴν ἀπέστη,
τὸν δὲ δὴ κόσμον πάλιν ἀνέστρεφεν
εἰμαρμένη τε καὶ σύμφυτος ἐπιθυμία.
πάντες οὖν οἱ κατὰ τοὺς τόπους
συνάρχοντες τῷ μεγίστῳ δαίμονι θεοῖ,
γνόντες ἤδη τὸ γιγνόμενον, ἀφίεσαν αὐ-
273a1 τὰ μέρη τοῦ κόσμου τῆς αὐτῶν
ἐπιμελείας· ὁ δὲ μεταστρεφόμενος καὶ
συμβάλλων, ἀρχῆς τε καὶ τελευτῆς
ἐναντίαν ὁρμὴν ὁρμηθεὶς, σεισμόν
πολὺν ἐν ἑαυτῷ ποιῶν, ἄλλην αὐτῷ φθο-
ρὰν ζῶων παντοίων ἀπηργάσατο.
μετὰ δὲ ταῦτα προελθόντος ἱκανοῦ
a5 χρόνου, θορύβων τε καὶ ταραχῆς ἤδη
παυόμενος καὶ τῶν σεισμῶν γαλήνης
ἐπιλαβόμενος εἰς τε τὸν εἰωθότα δρόμον
τὸν ἑαυτοῦ κατακοσμούμενος ἦει,

Λοιπὸν, τέλος μετὰ ταυτοῦ υποθετικά. Ἔτσι, ὡς τα
αφῆσουμε τώρα αυτά, ωστόσο κάποτε μας
παρασταστέ κανένας μαντατοφόρος ἱκανὸς να μας
ενημερώσει αν οι ἄνθρωποι ἐκεῖνου τοῦ καιροῦ
αἰσθάνονταν αὐτὲς ἢ ἐκεῖνες τις διαθέσεις για
κατάκτηση γνώσεων και για την ἐπιμέλεια των
λόγων. Ανακινήσαμε τον μῦθο για ὀρισμένο
σκοπὸ. Αὐτὸν μας μένει πια να δηλώσουμε, ὥστε
μετὰ να περάσουμε σε συμπεράσματα για το
ἀρχικὸ μας θέμα. Κάποτε, που λες, ο
προσδιορισμένος χρόνος συμπληρώθηκε γι' αὐτά
και η μεταστροφή ἦταν ἀπαραίτητο να γίνεῖ. Στο
μεταξύ μάλιστα ὅλο το γένος που ἦταν γήινης
προέλευσης εἶχε πια ἐξαντληθεῖ. Κάθε ατομικὴ
ψυχὴ, βλέπεις, εἶχε ἀναπαραγάγει ὅλες τις
γενετικὲς της ἐμφανίσεις, ἀφοῦ σπάρθηκε διαδοχικά
στη γῆ τόσες φορές, ὅσες της ἦταν ἐξ ἀρχῆς
διαταγμένο καθεμιάς. Τότε λοιπὸν τοῦ σύμπαντος
ο κυβερνήτης πρῶτα ἔκανε πέρα, ὅπως λέμε, τις
χειρολαβὲς των πηδαλίων κι ἀποτραβήχτηκε στο
πανύψηλο θεωρεῖο του, ἐνῶ το κοσμικὸ σύστημα
ξανάρχισε κιόλας να το περιστρέφει ἡ εἰμαρμένη
και η προδιάθεση που το συνέχει ἀπὸ τη φύση
του.
Στὴ συνέχεια και ὅλοι οι τοπικοὶ ἄρχοντες θεοὶ
συνεργάτες του υπέρτατου θεοῦ ὄντος ἀμέσως
ἔμαθαν τι γίνεται και με τη σειρά τους
παρατούσαν κι αὐτοὶ ἀπὸ τὴν ἐπιστάσιά τους τις
ἐπιμέρους περιοχὲς του κοσμικοῦ σύμπαντος.
Κι ἐκεῖνο ἄλλαξε τὴ φορά περιστροφῆς του και
τριζοβολοῦσε τρανταγμένο ἀπὸ τις ἀντίπαλες ὠθη-
σεις, μὴ με το ξεκίνημα μπροστὰ, μὴ πίσω με το
σταμάτημα. Κι ἔκανε σεισμὸ μεγάλο μέσα του, που
ἔφερε ἄλλη καινούρια καταστροφὴ σε κάθε εἶδους
ἔμβια πλάσματα. Ἀργότερα, μετὰ ἀπὸ ἀρκετὸ διά-
στημα, το κοσμικὸ σύμπαν ἠσύχασε ἐπιτέλους ἀπὸ
τους θορύβους και τὴν ταραχὴ. Με τὴν
κατάπαυση των δονήσεων ξαναβρῆκε τὴν ἡρεμία
του. Κι ὅσο διαρθρωνόταν σε κόσμο κανονικὸ,
προχωροῦσε κιόλας στον γνῶριμο, τον δικὸ του
δρόμο.

Comment [K47]: Ἐντεχνα ἐξέφυγε τελικὰ ὁ Πλάτων να ἐκφράσει το αξιολογικὸ συμπέρασμα, που ὁ ἴδιος ἀνεξήτησε.

Comment [K51]: Ἐχει σκοπὸ ἡ παρεμβολὴ τοῦ μῦθου. Να δώσῃ ὕλη στὴν ἐρευνα που θα διεξαχθεῖ στὴ συνέχεια.

Comment [K48]: Θυμηθεῖτε: κατὰ τον Πλάτωνα κάθε ψυχὴ διεκπεραιώνει πολλές διαδοχικὲς μετεσσωματώσεις. Ἀποψη.

Comment [K49]: Δεῖτ' ἄρα το καλύτερο ὁ καπετάνιος παραταί τα πηδάλια και ἀποτραβιέται στον πύργο του

Comment [K50]: Στὴν πλατωνικὴ τριμερὴ διάκριση τῆς ψυχῆς ἡ ἐπικράτηση τοῦ ἐπιθυμητικοῦ εἶναι καταστροφολογικὴ. Το θυμικὸ ἔχει και ἀγαθὴ και σκληρὴ πλευρὰ. Το ἀνώτερο εἶναι το λογιστικὸ, ὁ ἡνίοχος που μπορεῖ να κυβερνᾷ τὸ ἄρμα τῆς ψυχῆς και να τὴ σώζει.

Comment [K52]: Τα παραπαῖδια ὁσμίστηκαν ἡ ἔκανε ὁ ἀρχηγὸς και ἔκαναν τὸ ἴδιο. Ἀπεικονίσεις ὁλοζώντανες.

Comment [K53]: Ἀναλογίστετε ἐδῶ ἓνα βαρέλι γεμισμένο παλιοσίδερα και πέτρες να κατακυλάει ἀπὸ τὴν πλαγίᾳ τὴ βροντοχτυπήματα θα βγάξει ὅποτε σταματήσει σενανηφοριὰ ἢ μπροστὰ σε ἐμπόδιο. Ἡ πῶς ταρακουνιέται ὀρθιος ὁ ἐπιβάτης στο λεωφορεῖο με τὴν ἀπότομη ἐκκίνηση ἢ με το ξαφνικὸ φρενάρισμα! Πῶς τα φαντάστηκε ὁ Πλάτωνας αὐτὰ!

- b1 ἐπιμέλειαν και κράτος ἔχων αὐτὸς τῶν
ἐν αὐτῷ τε καὶ ἑαυτοῦ, τὴν τοῦ
δημιουργοῦ καὶ πατρὸς ἀπομνημο-
νεύων διδαχὴν εἰς δύναμιν.
κατ' ἀρχὰς μὲν οὖν ἀκριβέστερον
ἀπετέλει, τελευτῶν δὲ ἀμβλύτερον·
τούτων δὲ αὐτῷ τὸ σωματοειδὲς τῆς
συγκράσεως αἴτιον τὸ τῆς πάλαι ποτέ
φύσεως σύντροφον, ὅτι πολλῆς ἦν
μετέχον ἀταξίας πρὶν εἰς τὸν νῦν
κόσμον ἀφικέσθαι.
παρὰ μὲν γὰρ τοῦ συνθέντος πάντα
καλὰ κέκτηται παρὰ δὲ τῆς ἔμπροσθεν
ἕξεως, ὅσα χαλεπὰ καὶ ἄδικα ἐν οὐρανῷ
γίνεται, ταῦτα ἐξ ἐκείνης αὐτὸς τε ἔχει
καὶ τοῖς ζώοις ἐναπεργάζεται.
μετὰ μὲν τοῦ κυβερνήτου τα ζῶα
τρέφων ἐν αὐτῷ σμικρὰ μὲν φλαῦρα,
μεγάλα δὲ ἐνέτικτεν ἀγαθὰ·
χωριζόμενος δὲ ἐκείνου τὸν ἐγγύτατα
c5 χρόνον ἀεὶ τῆς ἀφέσεως κάλλιστα
πάντα διάγει, προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου
καὶ λήθης ἐγγιγνομένης ἐν αὐτῷ
μᾶλλον καὶ δυναστεύει τὸ τῆς παλαιᾶς
ἀναρμοστίας πάθος, τελευτῶντος δὲ
ἐξανθεῖ τοῦ χρόνου
d1 καὶ σμικρὰ μὲν τάγαθα, πολλὴν δὲ τὴν
τῶν ἐναντίων κρᾶσιν ἐπεγεραννύμε-
νος ἐπὶ διαφθορᾶς κίνδυνον αὐτοῦ τε
ἀφικνεῖται καὶ τῶν ἐν αὐτῷ.

Απὸ τότε κρατᾷ μόνο του τὴν ἐπιστασία καὶ
κυριαρχία τοῦ εαυτοῦ του κι ἐκεῖνων που
βρίσκονται μέσα του. Ὅ,τι διδάχτηκε ἀπὸ τον
δημιουργό καὶ πατέρα του, το διασώζει ὅσο
μπορεῖ στη μνήμη του. Καταλήγουμε ἄρα ὅτι το
κοσμικὸ σύμπαν ἀρχικὰ εκπλήρωνε τὴ λειτουργία
του με περισσότερὴ ἀκρίβεια, ἐνῶ πρὸς τὸ τέλος
του λειτουργεῖ ὅλο καὶ πιο χαλαρὰ. Καὶ υπαίτιο
γ' αὐτὲς τὶς ἀνωμαλίες του εἶναι τὸ σωματικὸ
στοιχείο που προσμείχτηκε στη σύστασή του, τὸ
συνταιριασμένο με τὴν ἀρχικὴ καὶ πρώτη φυσικὴ
του κατασκευή. Γιατί αὐτὸ τὸ στοιχείο, πρὶν
ἀκόμα καταλήξει νὰ μπεῖ στο σύστημα του κόσμου
ὅπως εἶναι τώρα, χαρακτηρίζεταν ἀπὸ μεγάλῃ
αταξία.

Δηλαδή, τὸ κοσμικὸ σύμπαν ἔχει πάρει βέβαια ὅλο
καλὲς ιδιότητες ἀπὸ τὴν πλευρὰ ἐκείνου που τὸ
συναρμολόγησε. Ἀλλὰ εἶναι καὶ ἡ κατάσταση που
προϋπήρξε ἀπ' αὐτό. Ἀκριβῶς ἀπὸ ἐκείνη τὴν κατὰ
στασι, ὅσες ἀναστατώσεις καὶ ἀδικίες συμβαίνουν
στον οὐράνιο χώρο, καὶ μέσα του αὐτὸ τὶς διατηρεῖ,
ἀλλὰ καὶ στα ἐμβία ὄντα τὶς μεταβιβάζει.
Ἔτσι λοιπόν, ὅσον καιρὸ τὸ κοσμικὸ σύμπαν εἶχε
τὴν ἐπιστασία τοῦ κυβερνήτη του κατὰ τὴν
ἀνάπτυξη των ἐμβίων ὄντων στον χώρο του,
λιγοστὰ ἦταν τὰ στρεβλὰ που γεννοῦσε καὶ μεγάλο
μέρος αποτελοῦσαν τὰ κανονικά.
Με τὸ που χωρίζεται ἀπὸ ἐκεῖνον, ὅσο ἀκόμα εἶναι
κοντὰ στον χρόνο τῆς χειραφέτησης, ἐξακολουθεῖ νὰ
πορεύεται πολὺ ωραία σὲ ὅλα του. Ἀλλὰ καθὼς ὁ
χρόνος προχωρεῖ καὶ μέσα στο σύμπαν ἀπλώνεται
ἡ λησμονιά, ὅλο καὶ ἰσχυροποιεῖται τὸ σύμπτωμα
τῆς ἀρχέγονης δυσαρμονίας του. Στὴν ὑστάτη
πια χρονικὴ φάση τὸ σύμπαν ἀποδυναμώνεται
τελείως καὶ ἔτσι ἐλαττώνει τὰ σωστά καὶ τ'
ἀνακατεύει σὲ ἓνα μείγμα παραγεμισμένο με τὰ
ἀντίθετα. Τὸ σύμπαν τότε, μαζί καὶ με ὅ,τι ἔχει
μέσα του φτάνει ὅπου νὰ ᾖ σὲ κίνδυνο τελειωτικῆς
καταστροφῆς.

Comment [K55]: Αὐτὸ ὁ Φυσικός το
λέει τώρα αὐξηση τῆς ΕΝΤΡΟΠΙΑΣ.

Comment [K56]: Καλὰ, τὸ σῶμα
εἶναι πολὺ υποτιμημένο, ἀπαξιωμένο
στὴν ἐκτίμησή του Πλάτωνα.

Comment [K57]: Προσέξτε τώρα.
Ὅτι πρόκειται γιὰ ἀντίληψη τῆς
ΕΝΤΡΟΠΙΑΣ τὸ μαρτυροῦν οἱ ἰδιες
του οἱ λέξεις ΑΤΑΞΙΑ=ἐντροπία.

Comment [K54]: Εἰδὼ ἔχουμε μιὰ
κατ' ἐσχὴν θεολογικὴ κρίση τοῦ
Πλάτωνα, που ἐπιμέμφεται τὴν
ἀποδιδόμενη στις θεότητες
αυθαίρετη καὶ συχνὰ ἀπερητή
διαγωγή.

Comment [K58]: Δυσαρμονία=
ἀποδιοργάνωση=ΕΝΤΡΟΠΙΑ

- d5 διό δὴ καὶ τότε ἤδη θεὸς ὁ κοσμήσας αὐτόν καθορῶν ἐν ἀπορίαις ὄντα, κηδόμενος ἵνα μὴ χειμασθῆις ὑπὸ ταραχῆς διαλυθεὶς εἰς τὸν τῆς **ἀνομοιότητος** ἄπειρον ὄντα πόντον δῦν,
- e1 πάλιν ἔφεδρος αὐτοῦ τῶν πηδαλίων γιγνόμενος, τὰ νοσήσαντα καὶ λυθέντα ἐν τῇ καθ' ἑαυτὸν προτέρᾳ περιόδῳ στρέψας, κοσμεῖ τε καὶ ἐπανορθῶν ἀθάνατον αὐτὸν καὶ ἀγήρων ἀπεργάζεται.
- e5 τοῦτο μὲν οὖν τέλος ἀπάντων εἴρηται· τὸ δ' ἐπὶ τὴν τοῦ βασιλέως ἀπόδειξιν ἱκανὸν ἐκ τοῦ πρόσθεν ἀπτομένοις τοῦ λόγου·
στρεφθέντος γὰρ αὐτοῦ κόσμου τὴν ἐπὶ τὴν νῦν γένεσιν ὁδὸν τὸ τῆς ἡλικίας αὐτοῦ πάλιν ἴστατο καὶ καινὰ τάναντία ἀπεδίδου τοῖς τότε.
τὰ μὲν γὰρ ὑπὸ σμικρότητος ὀλίγου δέοντα ἠφανίσθαι τῶν ζώων ἠδ' ἄνετο, e10
τὰ δ' ἐκ γῆς νεογενῆ σώματα πολὺ φύντα πάλιν ἀποθνήσκοντα εἰς γῆν κατῆει.
274a1 καὶ τὰλλα τε πάντα μετέβαλλε, ἀπομύμμενα καὶ συνακολουθοῦντα τῷ τοῦ παντὸς παθήματι,
καὶ δὴ καὶ τὸ τῆς κυήσεως καὶ γεννήσεως καὶ τροφῆς μίμημα συνείπετο τοῖς πᾶσιν ὑπ' ἀνάγκης· οὐ γὰρ ἐξῆν ἔτι ἐν γῇ δι' ἐτέρων συνιστάντων φύεσθαι ζῶον,

Γι' αυτό πια κι ο θεός, αυτός που έφερε σε κοσμημένη τάξη το σύμπαν, καθώς το παρακολουθεί τότε ακριβώς που αυτό χάνεται μέσα σε δυσκολίες, από την άγρυπνη έγνοια που του 'χει να μη διαμελιστεί τρικυμισμένο μετά από τόσον κλυδωνισμό και καταποντιστεί βαθιά στο πέλαγος της **ἀνομοιομορφίας**, που είναι απέραντο,

έρχεται πάλι ο ίδιος και παίρνει θέση στα πηδάλια του σύμπαντος. Το αναστρέφει στην πρωτινή περιφορά, εκείνη που ανήκει σ' αυτόν,

και φτιάχνοντάς του πάλι γερά τα αρρωστημένα του και τα χαλασμένα το συγκροτεί σε κόσμο και το αναδείχνει αθάνατο κι αγήραστο.

Λοιπόν αυτό είναι το τέλος όλη μας της εξιστόρησης. Μας είναι όμως αρκετό, όσο για επανεξετάσουμε τον προσδιορισμό τού ηγεμόνα, αρκεί να συγκρατούμε τον ειρμό τού λόγου από τα προηγούμενα.

Πραγματικά, και στην επόμενη αναστροφή τού κόσμου προς την τωρινή γενετική του πορεία, ο ρυθμός ωρίμασης ως προς την ηλικία σταματούσε κι έφερνε στο φως καινούριες καταστάσεις, που ήταν οι αντίθετες ακριβώς με όσες υπήρχαν ως τότε.

Δηλαδή τα έμβια εκείνα πλάσματα, που τόσο είχαν μικρύνει, ώστε λίγο έλειπε να πέσουν στην αφάνεια, πάλι μεγάλωναν. Εκείνα επίσης που έρχονταν μέσα από τη γη, σώματα καινούριοπλασμένα, έξωφνα από τη φύση τους γίνονταν γερασμένα κι αμέσως ξαναπέθαιναν και πήγαιναν σειρά κατά τη γη. Γενικά κι όλα τα άλλα παρουσίαζαν διάφορες αλλαγές, αναπαράγοντας μιμητικά κι ακολουθώντας με συνέπεια την αλλοίωση που πάθαινε το σύμπαν. Ειδικά πάντως η μιμητική αναπαραγωγή, που συντελείται με την κύηση, τη γέννηση και την ανάπτυξη, ήταν για όλα μια συνέπεια της αδήριτης αναγκαιότητας. Γιατί δεν ήταν πια επιτρεπτή βέβαια η φυσική δημιουργία ζωντανού πλάσματος μέσα στους κόλπους της γης με συστατικά στοιχέα διαφορετικής προέλευσης

Comment [K59]: Αποδόμηση= ΕΝΤΡΟΠΙΑ.. Και σημειώστε:είναι πέλαγος άπειρο.

- a5 αλλά καθάπερ τῷ κόσμῳ προσετέτακτο αὐτοκράτορα εἶναι τῆς αὐτοῦ πορείας, οὕτω δὴ κατὰ ταῦτα καὶ τοῖς μέρεσιν αὐτοῖς δι' αὐτῶν, καθ' ὅσον οἶόν τ' ἦν, φύειν τε καὶ γεννᾶν καὶ τρέφειν προσετάττετο ὑπὸ τῆς **ὁμοίας ἀγωγῆς**.
- b1 οὐ δ' ἔνεκα ὁ λόγος ὥρμηκε πᾶς, ἐπ' αὐτῷ νῦν ἐσμέν ἤδη. περὶ μὲν γὰρ τῶν ἄλλων θηρίων πολλὰ ἂν καὶ μακρὰ διεξελεῖν γίγνοιτο, ἐξ ὧν ἕκαστα καὶ δι' ἃς αἰτίας μεταβέβληκε· περὶ δὲ ἀνθρώπων βραχύτερα καὶ μᾶλλον προσήκοντα.
- b5 τῆς γὰρ τοῦ κεκτημένου καὶ νέμοντος ἡμᾶς δαίμονος ἀπερημωθέντες ἐπιμελείας, τῶν πολλῶν αὐθιγῶν, ὅσα χαλεπὰ τὰς φύσεις ἦν, ἀπαγριωθέντων, αὐτοὶ δὲ ἀσθενεῖς ἄνθρωποι καὶ ἀφύλακτοι γεγονότες διηρπάζοντο ὑπ' αὐτῶν, καὶ ἔτ'
- c1 ἀμήχανοι καὶ ἄτεχνοι κατὰ τοὺς πρώτους ἦσαν χρόνους, ἅτε τῆς μὲν αὐτομάτης τροφῆς ἐπιλελοιπυίας, πορίζεσθαι δὲ οὐκ ἐπιστάμενοί πω διὰ τὸ μηδεμίαν αὐτοὺς χρεῖαν πρότερον ἀναγκάζειν. ἐκ πάντων τούτων ἐν μεγάλαις ἀπορίαις ἦσαν.
- c 5 ὅθεν δὴ τὰ πάλαι λεχθέντα παρὰ θεῶν δῶρα ἡμῖν δεδώρηται μετ' ἀναγκαίας **διδασχῆς** καὶ **παιδεύσεως**, πῦρ μὲν παρὰ Προμηθέως, τέχναι δὲ παρ' **Ἡφαίστου** καὶ τῆς συντέχνου, σπέρματα δὲ αὐτῶν καὶ

Αλλά ὅπως εἶχε δοθεῖ ἐντολή στο κοσμικὸ σύμπαν νὰ εἶναι αυτοκυρίαρχο γιὰ τὴν πορεία που θὰ δίνει στον εαυτό του, ἐστὶ ἐντελῶς ταυτόσημα δινόταν ἀκόμα καὶ στὶς ἐπιμέρους περιοχές του ἡ ἐντολή, ὅσο τοὺς ἦταν δυνατόν, τηρώντας τὴ ρυθμιστικὴ ἀρχὴ τῆς **ὁμοιομορφίας** νὰ διαχειρίζονται αὐτόνομα τὴ φυσικὴ τοὺς παραγωγὴ καὶ γέννηση καὶ ἀνάπτυξη.

Τώρα πια βρισκόμαστε κατευθεῖαν μπροστὰ στο τελικὸ ζητούμενο, αὐτὸ που μας ἔδωσε καὶ τὴν παρόρμηση γιὰ ὅλη αὐτὴ τὴ συζήτηση. Καὶ βέβαια θὰ μπορούσαμε νὰ ἐπεκταθοῦμε σὲ πολλὲς μακροσκελεῖς ἀναλύσεις γύρω ἀπὸ τὰ ἄλλα εἶδη ζώων, ἐξετάζοντας τὶς πηγές καὶ τὶς αἰτίες τῶν ἀλλαγῶν που ἔχουν υποστεί. Αλλὰ συντομότερο καὶ πιο κοντὰ στὰ ἐνδιαφέροντά μας εἶναι νὰ μιλήσουμε γιὰ τοὺς ἀνθρώπους.

Κάποτε, πράγματι, διατελούσαμε κάτω ἀπὸ τὴ δικαιοδοσίᾳ καὶ τὴ διαχείριση μιᾶς θεϊκῆς οντότητας. Κι ἀπομείναμε ἔρημοι ἀπὸ τὴν ἐπιστάσιᾳ τῆς. Τὰ ζῶα πάλι στὴν πλειονότητά τους, ὅσα ἦταν ἀπὸ τὴ φυσικὴ πλάση τοὺς δύστροπα, μετέπεσαν σὲ ἀγρία κατὰστασι. Καὶ οἱ ἄνθρωποι, ἀντίθετα αὐτοί, κατὰληξαν νὰ εἶναι ἀδύναμοι καὶ ἀπροφύλακτοι. Κι ἐτσί τοὺς κατασπάραζαν τὰ θηρία. Κι ἀκόμα οἱ ἄνθρωποι τὰ πρῶτα ἐκεῖνα χρόνια δὲν εἶχαν ἐπαρκὴ μέσα, δὲν εἶχαν τρόπους τεχνικούς, γιὰτὶ ἀκριβῶς καὶ ἡ αὐτόματη παραγωγὴ τροφῆς εἶχε τελειώσει καὶ δὲν εἶχαν μάθει ἀκόμα ὡς τότε νὰ τὴν παράγουν οἱ ἴδιοι, μιὰ καὶ δὲν τοὺς πίεζε ἀπὸ πρὶν τέτοια ἀνάγκη. Τὸ ἀποτέλεσμα ἀπὸ ὅλα αὐτὰ ἦταν ὅτι ἀντιμετώπιζαν μεγάλο ἀδιέξοδο.

Απὸ τότε λοιπὸν εἶναι που τούτα τὰ δῶρα, κατὰ τὶς παμπάλαιες διηγήσεις, τὰ ἔχουν δωρήσει σὲ μας οἱ θεοὶ με τὴν υποχρέωση παρόλληλα νὰ **διδασκόμαστε** καὶ νὰ **ἐκεπαιδευόμαστε** σ' αὐτὰ : ἔχουμε ἀπὸ τὸν Προμηθέα τὴ φωτιά, ἔχουμε ἀπὸ τὸν Ἡφαίστο καὶ τὴ συντεχνίτισσά του τὶς κότθες λογῆς **τέχνες**, ἀπὸ ἄλλους ἐπίσης ἔχουμε τὴ **σπορά**

Comment [K62]: Οργάνωση=μείωση ΕΝΤΡΟΠΙΑΣ

Comment [K60]: Εξάσκηση στὴ συγροτημένη διαγωγὴ=ομοιγένεια=ἡ ἀρνητικὴ ἐντροπία [negentropy] (ΝΕΓΚΕΝΤΡΟΠΙΑ)

Comment [K63]: Συνδυασμός : πρῶτος στὴν τεχνικὴ, ἀλλὰ

Comment [K64]: Με παιδεία

Comment [K61]: Εδῶ ἀνακαλεῖται σαφῶς ὁ Μῦθος τοῦ πλατωνικοῦ ΠΡΩΤΑΓΟΡΑ. Τποποθέτησή του σὲ διαφορετικὴ βάση, αὐστηρότερη.

Comment [K65]: (τεχνικὴ)ΚΑΙ μόρφωση

Comment [K66]: ...ΚΑΙ σχέση με τὴ γῆ

- d1 φυτά παρ' ἄλλων· καὶ πάνθ' ὅποσα τὸν ἀνθρώπινον βίον συγκατεσκεύακεν ἐκ τούτων γέγονεν,
ἐπειδὴ τὸ μὲν ἐκ θεῶν, ὅπερ ἐρῶρήθη νυνδὴ, τῆς ἐπιμελείας ἐπέλιπεν ἀνθρώπους, **δι' αὐτῶν** τε ἔδει τὴν τε **διαγωγὴν**
- d5 καὶ τὴν **ἐπιμέλειαν** αὐτοὺς αὐτῶν ἔχειν καθάπερ ὅλος ὁ κόσμος, ᾧ συμμιμούμενοι καὶ συνεπόμενοι τὸν αἰὲ χρόνον νῦν μὲν οὕτως, τότε δὲ ἐκείνως ζῶμεν τε καὶ φνόμεθα.
- e1 καὶ τὸ μὲν δὴ τοῦ μύθου τέλος ἐχέτω, χρήσιμον δὲ αὐτὸν ποιησόμεθα πρὸς τὸ κατιδεῖν ὅσον ἡμάρτομεν **ἀποφηνάμενοι** τὸν βασιλικὸν τε καὶ πολιτικὸν ἐν τῷ πρόσθε λόγῳ.

κι ἀπὸ ἄλλους πάλι τις καλλιέργειες. ἴδια προέλευση ἔχουν κι ὅλα ἐκεῖνα που συντέλεσαν στη διαμόρφωση ενός τρόπου ζωῆς για ἀνθρώπους, ἀπὸ τη στιγμή που –τώρα κιόλας το εἶπαμε– η περίοδος τῆς θεϊκῆς ἐπιστασίας για τοὺς ἀνθρώπους ἔληξε καὶ ἔπρεπε νὰ πάρουν οἱ ἴδιοι πάνω τοὺς τὴν **αὐτοδιάθεση** καὶ **αὐτεπιστάσι**α τους. Πιστὴ ἐξομοίωση με ολόκληρο τὸ κοσμικὸ σύστημα : που σ' αὐτὸ εμεῖς προσηλωμένοι μιμητικὰ καὶ συμπορευόμενοι στο ρυθμὸ του, ἀκολουθοῦμε σε κάθε χρονικὴ περίοδο, ἀνάλογα, πότε τοῦτο τὸν τωρινὸ τρόπο ζωῆς καὶ ἀναπαραγωγῆς μας, πότε ἐκεῖνο τὸν ἄλλο.

Λοιπὸν αὐτὸ εἶναι τὸ τέλος ὅλης μας τῆς ἐξιστόρησης.

Μας εἶναι ὁμως ἀρκετό, ὅσο για νὰ ἐπανεξετάσουμε πόσο ἀστοχήσαμε στον προσδιορισμὸ του ἡγεμόνα, καὶ νὰ ξαναπάρουμε τὸν εἰρμὸ τοῦ λόγου ἀπὸ τὰ προηγούμενα.

≡◇≡

Comment [K67]: Ἡ ἐντολή τοῦ θεϊκοῦ στοιχείου προωθεῖ τὴν αὐτόνομη, αὐτοκυρίαρχη ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Comment [K68]: Προσωπικὸ αὐτοκαθορισμὸ

Comment [K69]: Ὁ σκοπὸς τοῦ Μύθου ἦταν νὰ ἀνεβάσει τὸ ἐπίπεδο τῆς ἀναζήτησης για ἀποδοτικότερο ἀποτέλεσμα. Ἡ ἐρευνα συνεχίζεται στα ἐπόμενα. Τὸ ἀποτέλεσμα, -ἀπὸ ὅ,τι ἔχω προσέξει [με ευθύτητα θα το πῶ] – δὲν το αἰσθάνομαι ἀντάξιο τῶν προσδοκιῶν που μας καλλιέργησε ὁ Μῦθος. Καὶ μένουμε τελικὰ ως ἐδῶ. ΧΑΙΠΕΤΕ.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Υποδεικνύεται στοιχειώδης βιβλιογραφία συμπληρωματικῆς ενημέρωσης τῶν ἀναγνωστῶν για ἐνδεχόμενη μελέτη τοῦ κειμένου:

Karl POPPER *Ὁ κόσμος τοῦ Παρμενίδη (The World of Parmenides)*, μτφρ. Κώστας Ν. ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ, Ἀθήνα (Ἐκδ. Καρδαμίτσα) 2002, σελ. 224+, 225+, 227, 235, 239+, 240, 244, 247+, 249+, 250+, 251+, 253+, 257+, 258+, 264+ . Πβ. Karl Popper *The Unended Quest*, Illinois 1974, Fontana (Collins), Glasgow⁴1978, σελ. 136-7, 153, 156-(164-65)-67.

Mircea ELIADE *The Myth of the Eternal Return*, Pantheon Books, 1954. Ὑπάρχει καὶ σε νεοελληνικὴ μετάφραση. Ἀναζητήστε στοιχεῖα στο διαδίκτυο.

Erwin SCHRÖDINGER *What is Life? –Mind and Matter*, London- New York (Cambridge University Press), 1974. Βλ. ιδίως τὸ κεφ. 6: «Order, Disorder and Entropy».

Albert EINSTEIN –Βλ. Popper, ὅπου πιο πάνω, ενδιαφέρουσες ἀναφορὲς σε κριτικὲς παρατηρήσεις τοῦ Einstein για *Θερμοδυναμικὴ, Στατιστικὴ μηχανικὴ, Κβαντικὴ θεωρία κ.α.*